

წმინდა ეკონომიკური ზიანი და მისი ანაზღაურების შესაძლებლობა ქართული სამართლის მიხედვით

ირაკლი სვანაძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი

I. შესავალი

წმინდა ეკონომიკური ზიანი არის ერთ-ერთი უმთავრესი, თუმცა, ნაკლებად შესწავლილი საკითხი დელიქტურ სამართალში. წმინდა ეკონომიკური ზიანის შესახებ მსჯელობას ქართულ სამეცნიერო ლიტერატურაში საკმაოდ იშვიათად ვხვდებით.¹ აგრეთვე ვხვდებით თავად ტერმინოლოგიურ აღრევას, როდესაც **pure economic loss** იურიდიულ ლიტერატურაში მოხსენიებულია, როგორც მიუღებელი შემოსავალი.² წმინდა ეკონომიკური ზიანი კი წარმოადგენს ისეთ დანაკლისს, რომელიც არ არის გამოწვეული ნივთის ან სხეულის დაზიანებით, არამედ მხოლოდ „ჯიბზე“ ასახულ ზიანად მიიჩნევა.³

სწორედ აღნიშნული, სრულიად განსხვავებული ზიანის განხილვა წარმოადგენს მოცემული სტატიის მიზანს. წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ არსებული სხვადასხვა სამართლებრივი სისტემის მიდგომების შემდეგ განხილული იქნება ქართულ რეალობაში წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას. აღნიშნული სტატია დაგეგმარება დავადგინოთ, არის თუ არა კავშირში წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურებასა და აბსოლუტური სამართლებრივი სიკეთეების ხელყოფას-

თან, ისე, როგორც ეს გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 823-ე პარაგრაფში არის მოცემული,⁴ თუ იგი მთლიანად უნდა შორდებოდეს აღნიშნულ სამართლებრივ სიკეთეებს და არ უნდა ჰქონდეს შემხებლობა დაზარალებულის ჯანმრთელობის ან ქონების დაზიანებასთან.⁵

II. წმინდა ეკონომიკური ზიანის ცნება და მისი სახეები

იმისათვის, რომ წმინდა ეკონომიკურ ზიანზე სრულყოფილად ვისაუბროთ, მნიშვნელოვანია განვიხილოთ თავად ზიანის ცნება და თუ რა სახის დანაკლისად გვევლინება წმინდა ეკონომიკური ზიანი. სამწუხაროდ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი არ გვაძლევს ზიანის ცნების ერთიან განმარტებას, თუმცა, აღნიშნული დანაკლისი სრულად არის შევსებული სასამართლო გადანყევტილებებსა⁶ და სამეცნიერო ნაშრომებში განვითარებული მსჯელობით.⁷

ზიანის დადგენისას მოსამართლე აფასებს, არა მხოლოდ სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფის ფაქტს, არამედ საკითხს, თუ რამდენად შეუწყო თავად დაზარალებულმა ამ შედეგის დადგომას ხელი. ხშირია შემთხვევა, როდესაც და-

¹ იხ. რუსიაშვილი გ./გენატაშვილი დ., კაზუსები კანონისმიერ ვალდებულებით სამართალში, იურისტების სამყარო, თბილისი, 2016, 249-253.

² ცერცვაძე გ., სახელშეკრულებო სამართალი, მერიდიანი, თბილისი, 2014, 653.

³ Elliott C. and Quinn F., Tort Law, 7th edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2009, 27.

⁴ კროპპოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, სასწავლო კომენტარი, საია-ს იურიდიული განათლების ხელშეწყობის ფონდი GIZ-ის დავალებით, თბილისი, 2014, §823, 628, ველი 5.

⁵ Elliott C. and Quinn F., Tort Law, seventh edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2009, 27.

⁶ მაგ., იხ. სუსგ 30.01.2021 № ას-507-481-2011, სუსგ 26.10.2018 № ას-155-145-2017.

⁷ მაგ. იხ. ზოიძე ბ., საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი III, თბილისი, 2001, 366;

ზარალებული მიუთითებს ზიანზე, რომლის ანაზღაურებაც მას იმაზე უკეთეს მდგომარეობაში ჩააყენებს, ვიდრე ის იყო ზიანის მიმყენებელი პირის ქმედებამდე. ასეთი შემთხვევები განსაკუთრებით ხშირია, როდესაც პირი ითხოვს მიუღებელ შემოსავალს და მიუთითებს აბსტრაქტულ დანაკლისზე, რომლის მიღების შესაძლებლობა ზიანის ფაქტი რომ არც დამდგარიყო, წარმოუდგენელი იქნებოდა.⁸ თავად ზიანის ანაზღაურება დამყარებულია დარღვეული სამართლიანობის აღდგენის პრინციპზე, როდესაც დაზარალებულს უნდა აღუდგეს პირვანდელი ან ის მდგომარეობა, რომელიც მას ექნებოდა ზიანის მიმყენებელი პირის ქმედებას დანაკლისი რომ არ გამოეწვია - შესაბამისად, აღდგება ბალანსი და დაზარალებულის დარღვეული სამართლიანობა.⁹

1. წმინდა ეკონომიკური ზიანისა და სხვა დანაკლისების შედარება

ქართული კანონმდებლობა იცნობს ზიანის რამდენიმე სახეს. ზიანი შეიძლება იყოს პირდაპირი ან არაპირდაპირი, ასევე, ზიანი შესაძლოა გვევლინებოდეს რეალური დანაკლისის ან მიუღებელი შემოსავლის სახით. სწორედ არაპირდაპირ ზიანსა და მიუღებელ შემოსავალს ხშირად აიგივებენ წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან, რაც ცალსახად არასწორია. მიზანი შესაძლოა ერთია, თუმცა თავად დანაკლისის, შესაბამისად, ზიანის სახე განსხვავებულია.¹⁰

სამართალში ასევე ვხვდებით მატერიალურ, იგივე ქონებრივ და არამატერიალურ, იგივე არაქონებრივ ზიანს. არაქონებრივ ზიანს სხვაგვარად მორალურ ზიანს უწოდებენ, რაც პირის დისკომფორტის, ტანჯვისა და სულიერი ტკივილის სახით გამოიხატება.¹¹ რაც შეეხება

მატერიალურ ზიანს, აღნიშნულის გამიჯვნა არაქონებრივი ზიანისაგან ხდება იმ კრიტერიუმის მეშვეობით, თუ რამდენად შესაძლებელია ზიანის ფინანსურად დათვლა და შეფასება.¹² აქვე მნიშვნელოვანია, რომ რათა სახეზე გვექნდეს ქონებრივი ანუ მატერიალური ზიანი, ნივთი ან ობიექტი, რომელიც დაზიანდა, უნდა არსებობდეს სამოქალაქო ბრუნვაში.

სწორედ ქონებრივი ზიანია ყველაზე მჭიდრო კავშირში წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან. სამწუხაროა, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანის ერთიანი დეფინიცია არ არსებობს, არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ მსოფლიოში.¹³ იურისტები სასამართლო გადაწყვეტილებებსა და სამეცნიერო ნაშრომებში ცდილობენ განმარტონ ზიანის ეს სახე. იმ სახელმწიფოებში, სადაც წმინდა ეკონომიკური ზიანიდან გამომდინარე დაზიანებული საკმაოდ ხშირია, მოსამართლეები და ადვოკატები აღნიშნული დანაკლისის განმარტებისას იყენებენ უკუდათქმის მეთოდს, რაც შემდეგნაირად ჟღერს: წმინდა ეკონომიკური ზიანი არის დანაკლისი, რომელიც დაზარალებულს მიადგა მისი ქონების, საკუთრების ან/და პერსონალური უფლებების შეზღუდვის გარეშე. სწორედ ამიტომ გამოიყენება სიტყვა წმინდა (pure), რაც მის ექსკლუზიურად ეკონომიკურ ზიანზე მიუთითებს.¹⁴

წმინდა ეკონომიკური ზიანი არის დანაკლისი, რომელიც მიადგა მხოლოდ დაზარალებულის „ჯიბეს“, თუმცა, არ არის გამოწვეული მისი ჯანმრთელობის ან საკუთრების ხელყოფით¹⁵, შესაბამისად, წმინდა ეკონომიკური ზიანის დადგომისას პირის სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფას ადგილი არ უნდა ჰქონდეს, ხოლო

⁸ Dam C. V., European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 336.

⁹ Егорова М.А., Крылов В.Г., Романов А.К., Деликтные обязательства и деликтная ответственность в английском, немецком и французском праве: Учебное пособие, Юстицинформ, Москва, 2017, 80.

¹⁰ ცერცვაძე გ., სახელმეცრულებო სამართალი, მერიდიანი, თბილისი, 2014, 652.

¹¹ Dam C. V., European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 346.

¹² რუსიაშვილი გ., სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, Gccc.ge, 03/10/2017, მუხლი 408, ველი 12; (15/01/2022).

¹³ Van Boom W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 4.

¹⁴ Bussani M. & Palmer V., The notion of pure economic loss and its setting, Pure Economic Loss in Europe, Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 5.

¹⁵ McBride N. J. & Bagshaw R., Tort Law, 6th edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2018, 152.

საკუთრების ხელყოფით დამდგარი ზიანის შემთხვევაში კი ცალსახად ხდება აღნიშნული პირის ქონების განადგურება ან დაზიანება, რაც მის მესაკუთრეს ხელს უშლის სრულად ისარგებლოს საკუთრებით.¹⁶

აღსანიშნავია, რომ ქართულ სასამართლო პრაქტიკაში, სამუხაროდ, ვერ ვხვდებით წმინდა ეკონომიკურ ზიანზე მსჯელობას. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებებში სიტყვებით „pure economic loss” აღნიშნულია ხელშეკრულების დარღვევით გამოწვეული მიუღებელი შემოსავალი.¹⁷

სამეცნიერო ლიტერატურაში არაპირდაპირი ქონებრივი ზიანი – **consequential economic loss**, ხშირად მოიხსენიება, როგორც წმინდა ეკონომიკური ზიანი, რაც ცალსახად არასწორია, რადგან არაპირდაპირი ქონებრივი ზიანის დროს სახეზე გვაქვს სამართლებრივი სიკეთის ხელყოფიდან გამოწვეული დანაკლისი, რაც წმინდა ეკონომიკური ზიანის შემთხვევაში ასე არ არის.¹⁸

2. წმინდა ეკონომიკური ზიანის სახეები

უცხოურ იურიდიულ ლიტერატურასა და სამართლო გადაწყვეტილებებში ხშირად ვხვდებით წმინდა ეკონომიკური ზიანის სახეების ჩამონათვალს: 1. ზიანი, რომელიც მიადგა ოჯახის წევრებს, მარჩენალის გარდაცვალების შედეგად, 2. ზიანის მიმყენებელი პირის მიერ მესამე პირის ენერგიის მიმწოდებელი ხაზის გადაჭრით გამოწვეული ზიანი, 3. ზღვისპირა ტურისტულ ლოკაციაზე არსებული სასტუმროსათვის მიმდგარი ზიანი, რომელიც გამოიწვია ნავთობის ბურღის დაზიანებამ ზღვაში და, შესა-

ბამისად, წყლის დაბინძურების შედეგად ტურისტების შემცირებამ,¹⁹ 4. დანაკლისი, რომელიც მიადგა სპორტული კლუბის მესაკუთრეებს, ნამყვანი მოთამაშის ავტოსაგზაო შემთხვევაში გარდაცვალების/დაზიანების შედეგად გუნდის მეორე ლიგაში გადასვლისას აქციების ფასის ვარდნის გამო,²⁰ 5. ზიანი, რომელიც მიადგა ბიზნესმენს, აუდიტორთა მიერ არასწორი დასკვნის გამოქვეყნების შედეგად მისი კომპანიის აქციების ვარდნის გამო.²¹

სასამართლო პრაქტიკასა და სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებობს წმინდა ეკონომიკური ზიანის უამრავი მაგალითი, თუმცა, ყველა შემთხვევაში მათი საერთო ნიშანი არის ის, რომ ზიანი გამოწვეულია არა ქონების განადგურებით ან საკუთრების სხვაგვარი ხელყოფით, არამედ დაზარალებულს დანაკლისი ადგება მხოლოდ ფინანსური სახით.

III. სამართლებრივი სისტემების მიდგომა წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან მიმართებით

წმინდა ეკონომიკური ზიანისადმი მიდგომა განსხვავდება არა მხოლოდ სამართლებრივი სისტემების მიხედვით, არამედ თავად ამ სამართლებრივი სისტემების წარმომადგენლებს შორის. ასე მაგალითისთვის, გერმანული და ფრანგული მიდგომები ცალსახად განსხვავდება წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ და მათი ეს მიდგომა დელიქტური სამართლისადმი სხვადასხვა დამოკიდებულებამ განაპირობა.

მიუხედავად სამართლებრივ სისტემებს შორის სხვაობისა, იურისტები სხვადასხვა ქვეყნიდან თანხმდებიან, რომ პირის მიერ განზრახ გამოწვეული წმინდა ეკონომიკური ზიანი უნდა

¹⁶ კროპჰოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, სასწავლო კომენტარი, საია-ს იურიდიული განათლების ხელშეწყობის ფონდი GIZ-ის დავალებით, თბილისი, 2014, §823, 628.

¹⁷ ქართული სასამართლო აღნიშნული სიტყვებით მოიაზრებს არა დელიქტიდან წარმოშობილ წმინდა ეკონომიკურ ზიანს, არამედ სახელშეკრულებო ურთიერთობებში მხარეთა შორის წარმოშობილ მიუღებელ შემოსავალს. დამატებით იხ. სუსგ 30.11.20216 № ას-910-876-2016, სუსგ 08.05.2019 № ას-153-2019 და სხვ.

¹⁸ იხ. ცერცვაძე გ., სახელშეკრულებო სამართალი, მერიდიანი, თბილისი, 2014, 652.

¹⁹ Kwon Y., Pure Economic Loss: A Korean Perspective, Journal of Korean Law, vol. 10, no. 2, 2011, 214.

²⁰ Bussani M. & Palmer V. (eds.), The case studies, Pure Economic Loss in Europe, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 241.

²¹ იხ. კანადის უზენაესი სასამართლოს 1997 წლის 22 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე *Hercules Managements Ltd. v. Ernst & Young*, [1997] 2 S.C.R. 165, №24882. ხელმისაწვდომია - <https://scc-csc.lexum.com/scc-csc/scc-csc/en/item/1511/index.do>. (22/01/2022).

ანაზღაურდეს ნებისმიერ შემთხვევაში.²² რაც შეეხება გაუფრთხილებლობით გამოწვეულ წმინდა ეკონომიკურ ზიანს, აქ სხვადასხვა სახელმწიფოს კანონმდებლობასა და სასამართლო სისტემას განსხვავებული პოზიციები უკავიათ. მეცნიერები გამოყოფენ 3 ძირითად ჯგუფს:²³ პირველ ჯგუფს განეკუთვნება პრეცედენტული სამართლის სახელმწიფოები (ანგლო-ამერიკული სამართლის სახელმწიფოები), ისეთი, როგორებიცაა ამერიკის შეერთებული შტატები, ინგლისი, ნიდერლანდები და შოტლანდია. აღნიშნული სახელმწიფოების სამართალზე ცალსახად იგრძნობა ინგლისური სამართლის ზეგავლენა. მოცემულ ჯგუფს უწოდებენ პრაგმატული მიდგომის ჯგუფს, მეორე ჯგუფს მიეკუთვნება ჩვენი სამოქალაქო სამართლისთვის განსაკუთრებით საინტერესო ქვეყნები, ისეთი, როგორებიცაა გერმანია, შვედეთი, პორტუგალია, ფინეთი და სხვა. აღნიშნულ ჯგუფში ჭარბობს კონტინენტური ევროპის სამართლის ქვეყნები. აღნიშნული ჯგუფი ცნობილია, როგორც კონსერვატიული მიდგომის მქონედ, მესამე ჯგუფს განეკუთვნება XVIII-XIX საუკუნის ევროპული რევოლუციების შედეგად გარდაქმნილი ან შექმნილი სახელმწიფოები. რომლებიც რევოლუციური, თანასწორობის პრინციპზე დამყარებული სამართლით გამოირჩევიან. აღნიშნული სახელმწიფოებია საფრანგეთი, საბერძნეთი, ესპანეთი, ბელგია და იტალია, მათ ლიბერალური მიდგომის მქონე ჯგუფად მოიხსენიებენ.²⁴

მნიშვნელოვანია განვიხილოთ თითოეული ჯგუფის მიდგომა წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან მიმართებით. აღნიშნული საკითხის განხილვის შემდგომ შეგვიძლია შევადაროთ თითოეული მიდგომა ქართული სამართლის მიდგომას და ჩამოვაცალიბოთ მოსაზრება, თუ რომელ ჯგუფს განეკუთვნება საქართველო.

1. პრაგმატული მიდგომა

ინგლისურმა სამართალმა მნიშვნელოვანი ზეგავლენა მოახდინა ამერიკის შეერთებული შტატების, შოტლანდიის, ნიდერლანდების და სხვა სახელმწიფოების სამართლის მიდგომებზე. აღნიშნული სახელმწიფოები გამოირჩევიან პრაგმატული მიდგომით წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ, შესაბამისად, მისი ანაზღაურების მოთხოვნის დაკმაყოფილებისას მოსამართლე ყოველ კონკრეტულ შემთხვევას აფასებს, არა მხოლოდ სამართლებრივ, არამედ სოციალურ-ეკონომიკურ ჭრილშიც.

აღნიშნულ სახელმწიფოებში არ არსებობს რაიმე კანონი, რომელიც დაარეგულირებს წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას ან სხვა დელიქტების საკითხებს. მოსამართლე გადაწყვეტილებას იღებს „Duty of Care-ის“ პრინციპიდან გამომდინარე, შესაბამისად, რამდენად შეეძლო ზიანის მიმყენებელ პირს ეზრუნა დაზარალებულის დანაკლისის თავიდან ასარიდებლად.²⁵

1.1. ამერიკის შეერთებული შტატების სამართლის მიდგომა

დღეს ამერიკის შეერთებულ შტატებში წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ ერთიანი მიდგომა არ არსებობს. ეს, ერთი მხრივ, გამოწვეულია პრეცედენტული სამართლის არსებობით და, მეორე მხრივ, ფედერალურ, ცენტრალურ

²² *De Mot J. P. B.*, Pure Economic Loss, Encyclopedia of Law and Economics, 2nd edition, Vol. 1, Tort Law and Economics, Michael Faure (ed.), Edward Elgar, Cheltenham/Northampton, 2009, 209.

²³ განსხვავებული მოსაზრების თანახმად, ხდება სახელმწიფოების 4 ჯგუფად დაყოფა. მეოთხე ჯგუფის ქვეყნები (ავსტრია, შვეიცარია და იტალია) გასაშუალებულ პოზიციას იჭერენ გერმანულ და ფრანგულ სამართალს შორის, შესაბამისად, მათ შუალედური მიდგომის ჯგუფს უწოდებენ. დამატებით იხ. *Van Boom, W. H.*, Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 7-16.

²⁴ *Bussani M. & Palmer V.*, The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in

Europe, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 123-125.

²⁵ *Bussani M. & Palmer V.*, The liability regimes of Europe – their façades and interiors The notion of pure economic loss and its setting, Pure Economic Loss in Europe, Bussani M. & Palmer V., (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 124.

დონეზე ერთიანი კანონმდებლობის არარსებობით. თითოეული შტატი უფლებამოსილია მისი კომპეტენციის ფარგლებში საკუთარი შეხედულებით დაარეგულიროს არა მხოლოდ დელიქტური, არამედ სხვა სამართლებრივი საკითხებიც.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში, მოსამართლე აწესებს ზრუნვის ვალდებულების საკმაოდ მაღალ სტანდარტს, შესაბამისად, დაზარალებულს უწევს იმის მტკიცება, რომ ზიანის მიმყენებელ პირს მის მიმართ ჰქონდა აღნიშნული ზრუნვის ვალდებულება (*Duty of Care*).²⁶ ამერიკელი იურისტები სასამართლო პროცესებზე და სამეცნიერო ნაშრომებში განმარტავენ, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანი წარმოადგენს ბუნდოვანი სახის დანაკლისს, რომლის ანაზღაურების შესაძლებლობაც გამოიწვევს ეკონომიკური სექტორისა და სასამართლო სისტემის ჩამოშლას. მათი განმარტებით პლანეტის ერთ ნაწილში ნებისმიერი პირის ქმედებას შესაძლოა მოჰყვეს გაუთვალისწინებელი წმინდა ეკონომიკური ზიანი სხვა სახელმწიფოში.²⁷

1.2. ინგლისური სამართლის მიდგომა

ამერიკის შეერთებული შტატების მსგავსად, ინგლისური სასამართლო მე-20 საუკუნის 60-იან წლებამდე მიიჩნევდა, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანი არ უნდა ანაზღაურდეს, თუ სახეზე გვაქვს ზიანის მიმყენებელი პირის გაუფრთხილებელი ქმედება.²⁸ აღნიშნული მიდგომა პირველად შეიცვალა 1964 წელს სასამართლოს მიერ პრეცედენტული გადაწყვეტილების მიღებით, რომელიც არა მხოლოდ ინგლისური სამართლისათვის, არამედ მსოფლიოსთვის მნიშვნელოვან გადაწყვეტილებად იქცა წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების ქრილში. სწორედ *Hedley Byrne*-ის საქმე²⁹ წარმოადგენს

იმ პირველ პრეცედენტულ საქმეს, რომელიც, მართალია, სასამართლომ არ დააკმაყოფილა, თუმცა, გადაწყვეტილებაში მოსამართლემ პირველად იმსჯელა გაუფრთხილებლობით გამოწვეული წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობაზე.³⁰

აღნიშნული საქმის განხილვისას სასამართლომ განმარტა, რომ ზიანის მიმყენებელი პირი მოქმედებდა გაუფრთხილებლობით, თუმცა, მისთვის შესაძლებელი იქნებოდა წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების დაკისრება, თუ მხარეებს შორის იარსებებდა განსაკუთრებული ურთიერთობები, რაც წარმოშობდა მათ შორის გულისხმიერი მოპყრობისა და ზრუნვის ვალდებულებას, რომელიც ასეთ შემთხვევაში ზიანის მიმყენებლის მხრიდან უგულებელყოფილი იქნებოდა.³¹ აღნიშნულ დავაზე სასამართლომ განმარტა, რომ მხარეთა შორის არსებული ზრუნვის ვალდებულება არ აკმაყოფილებდა მაღალ სტანდარტებს და სწორედ ეს გახდა მიზეზი იმისა, რომ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა. აუდიტორთა კომპანიის მიერ მომზადებული დასკვნის შედეგად დამდგარი წმინდა ეკონომიკური ზიანი ანაზღაურდებოდა, თუ მხარეთა შორის იარსებებდა ზრუნვის ვალდებულება, რაც, თავის მხრივ, გამოიხატება ზიანის მიმყენებელი პირის მხრიდან იმ ფაქტის ცოდნაში, რომ დაზარალებული ენდობოდა მის დასკვნას და ამის შედეგად მიიღებდა გადაწყვეტილებას.³²

ინგლისში მოსამართლეები არაერთ გადაწყვეტილებაში განმარტავენ,³³ რომ ზიანის განჭვ-

[1963] UKHL 4, ხელმისაწვდომია - <https://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1963/4.html>. (25/01/2022).

³⁰ *Kwon, Y.*, Pure Economic Loss: A Korean Perspective, *Journal of Korean Law*, vol. 10, no. 2, 2011, 213.

³¹ *MacGrath M.*, The Recovery of Pure Economic Loss in Negligence - An Emerging Dichotomy, *Oxford Journal of Legal Studies* 5, Oxford, 1985, 350.

³² *Bussani M. & Palmer V. (eds.)*, The case studies, Pure Economic Loss in Europe, Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 277.

³³ იხ. გაერთიანებული სამეფოს ლორდთა პალატის 1932 წლის 26 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე *Donoghue v. Stevenson*, [1932] UKHL 100. ხელმისაწვდომია - <https://www.bailii.org/uk/cases/UKHL/1932/100.html>. (17/01/2022).

²⁶ *Kwon Y.*, Pure Economic Loss: A Korean Perspective, *Journal of Korean Law*, vol. 10, no. 2, 2011, 218-219.

²⁷ იხ. *Bowal P.*, Pure Economic Loss Claims, *LawNow*, vol. 25, no. 5, 2001, 30.

²⁸ *McBride N. J. & Bagshaw R.*, Tort Law, 6th edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2018, 152.

²⁹ იხ. გაერთიანებული სამეფოს ლორდთა პალატის 1963 წლის 28 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე *Hedley Byrne & Company Limited v. Heller & Partners Limited*,

რეტადობის ფაქტი არ მიუთითებს ავტომატურად ზრუნვის ვალდებულების არსებობაზე, მხარეთა შორის უნდა არსებობდეს გარკვეული, ჩამოყალიბებული ურთიერთობა. ინგლისური სასამართლოს ამგვარი მიდგომა, საკმაოდ რთულად, თუმცა, შესაძლებელს ხდის წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურებას.

მე-20 საუკუნის 60-იანი წლების შემდგომ ინგლისის სასამართლო ლოგიკურ გადაწყვეტილებამდე მივიდა **Spartan Steel**-ის საქმეზე (ე.წ. სადენების საქმე).³⁴ სწორედ აღნიშნული საქმე წარმოადგენს იმ პრეცედენტულ საქმეს, რომელსაც სამეცნიერო ნაშრომებსა თუ სასამართლო გადაწყვეტილებებში დღემდე მოიხსენიებენ წმინდა ეკონომიკური ზიანის განმარტებისათვის. აღნიშნული გადაწყვეტილებით პირველად გაიმიჯნა ერთმანეთისაგან ორი ეკონომიკური ზიანი: 1. ნივთის დაზიანებით გამოწვეული ზიანი და 2. 14 საათის განმავლობაში წარმოების აღდგენის შეუძლებლობით გამოწვეული ზიანი.³⁵

სამეცნიერო ნაშრომებში განმარტავენ რომ დაზიანებული ნივთები კომპანიისთვის წარმოადგენს 2 სახის ცალკეულ ზიანს. 1. თავად მასალის ღირებულება, რომელიც უვარგისი გახდა გადადნობის პროცესის შეჩერების გამო და 2. ამ მასალისგან დაუმზადებელი ნივთების გაუსხვისებლობით მიუღებელი შემოსავალი.³⁶ რაც შეეხება წმინდა ეკონომიკურ ზიანს, მოცემულ შემთხვევაში იგი გვევლინება 14 საათის განმავლობაში კომპანიის პარალიზებაში, რომელიც არ იყო გამოწვეული მისი საკუთრების ხელყოფით, არამედ ზიანის მიმყენებელი პირის

მიერ მესამე მხარის საკუთრების (სადენის) დაზიანებით.³⁷

2. კონსერვატიული მიდგომა

კონსერვატიული მიდგომა მეტად საყურადღებო და მნიშვნელოვანია ქართული სამართლისათვის, რადგან სწორედ ამ მიდგომით გამოირჩევა გერმანია. გერმანელი იურისტები სამოქალაქო კოდექსის შემუშავებისას იდგნენ არჩევანის წინაშე, გაჰყოლოდნენ, ფრანგულ მიდგომას დელიქტებთან მიმართებით, თუ აერჩიათ დამოუკიდებელი მიდგომა. გერმანიამ ეს უკანასკნელი გზა აირჩია და გსკ-ის 823-ე პარაგრაფის პირველი აბზაცი პირდაპირ მიუთითებს იმ სამართლებრივ სიკეთეებზე, რომელთა დაცვაც კანონმდებელს მიზანშეწონილად მიაჩნია.³⁸ ეს ისეთი აბსოლუტური სიკეთეებია, როგორებიცაა ადამიანის ჯანმრთელობა, სიცოცხლე, თავისუფლება, ქონება ან სხვა უფლება.³⁹ გერმანელი კანონმდებელი აღნიშნულ წინადადებას ამთავრებს სიტყვებით „ან სხვა უფლება“ (*ein sonstiges Recht*), ერთი შეხედვით ნორმის წაკითხვით, ჩნდება შეგრძნება, რომ გერმანული კანონმდებლობა არ კეტავს ჩამონათვალს და შესაძლებელს ხდის წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურებას,⁴⁰ თუმცა, თავად გერმანელი იურისტები განმარტავენ, რომ აღნიშნულ სხვა უფლებაში იგულისხმება ისეთი ზიანი, რომელიც აბსოლუტური სიკეთის ხელყოფამ გამოიწვია, მაგალითად, როგორიცაა სავტორო უფლებები და სხვა.⁴¹

³⁴ იხ. ინგლისისა და უელსის სააპელაციო სასამართლოს 1972 წლის 22 ივნისის გადაწყვეტილება საქმეზე *Spartan Steel and Alloys Limited v. Martin & Company (Contractors) Limited*, [1972] EWCA Civ 3. ხელმისაწვდომია - <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/1972/3.html>. (17/01/2022).

³⁵ *Dam, C. V.*, European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 207.

³⁶ *Elliott C. and Quinn F.*, Tort Law, 7th edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2009, 27.

³⁷ *McBride N. J. & Bagshaw R.*, Tort Law, 6th edition, Pearson Education Limited, Harlow, 2018, 81

³⁸ კროპჰოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, სასწავლო კომენტარი, საიას იურიდიული განათლების ხელშეწყობის ფონდი GIZ-ის დავალებით, თბილისი, 2014, §823, 644, ველი 40.

³⁹ *Van Boom W. H.*, Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, Van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 7.

⁴⁰ *Markesinis, B. S., & Unberath H.* The German Law of Torts: A Comparative Treatise, 4th edition, Hart Publishing, Oxford and Portland, 2002, 52.

⁴¹ *Dam C. V.*, European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 82.

გერმანული სამოქალაქო კოდექსი გარკვეულწილად უარს ამბობს წმინდა ეკონომიკური ზიანის არსებობაზე. თუმცა, ეს სულაც არ ნიშნავს, რომ ასეთი დავები გერმანიაში არ წარმოიშვება. გერმანელი იურისტები მიუთითებენ გარკვეულ საშუალებებზე, რა დროსაც შესაძლებელი ხდება წმინდა ეკონომიკური ზიანიდან წარმოშობილ პასუხისმგებლობაზე მსჯელობა.⁴²

გერმანელი იურისტები მიიჩნევენ, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას იძლევა სამოქალაქო კოდექსის 826-ე პარაგრაფი, რომლის დროსაც ზიანის ანაზღაურება ეკისრება პირს, თუ იგი განზრახ, უზნეოდ და მორალის წინააღმდეგ მოქმედებდა.⁴³ მიიჩნევა, რომ აღნიშნული პარაგრაფის შექმნის მიზანს, სწორედ 823-ე პარაგრაფით მოუცველი საკითხების დარეგულირება გახდა.⁴⁴

აღნიშნული მუხლის გამოყენების ორი წინაპირობაა: 1. უნდა არსებობდეს სწორედ ის უზნეო და ამორალური ქმედებით გამოწვეული ზიანი და 2. ზიანის მიმყენებელი პირის ქმედება უნდა იყოს ჩადენილი განზრახვით.⁴⁵

აღსანიშნავია, რომ გსკ-ის 826-ე პარაგრაფი მოიცავს წმინდა ეკონომიკურ ზიანს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი გამოწვეულია პირის განზრახ ქმედებით. გაუფრთხილებლობით გამოწვეული წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურების შესაძლებლობას გერმანული კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს.⁴⁶

ზემოთ განვიხილეთ შემთხვევები, რომლითაც გერმანელი იურისტები მიიჩნევენ, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანი შესაძლოა ანაზღაურდეს გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით. თუმცა, გერმანული სასამართლო დღემდე არ ცვლის მიდგომას და მიიჩნევს, რომ წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურება, რომელიც გამოწვეული იყო ზიანის მიმყენებელი პირის გაუფრთხილებელი ქმედებით, ანაზღაურებას დელიქტური სამართლის ნორმების შესაბამისად არ ექვემდებარება, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც ეს სივრცე ხელშეკრულებით არის შევსებული.⁴⁷

სამოქალაქო სამართალი იძლევა საშუალებას, რომ ის, რაც კანონმდებელმა ვერ ან არ დაარეგულირა, მხარეებმა თავად მოაწესრიგონ ხელშეკრულებით. შესაბამისად, მხარეები თანხმდებიან თუ რას სახის ზიანის ანაზღაურება შეიძლება დაეკისროს სამუშაოების შემსრულებელს მესამე პირის მიმართ, ასეთი დანაკლისის დადგომისას.⁴⁸

გერმანელმა მეცნიერებმა ნაშრომებში და მოსამართლეებმა გადაწყვეტილებებში დაიწყეს ე.წ. შტურმი გერმანული დელიქტური სამართლის მიდგომაზე წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ. აღნიშნულის ნათელი მაგალითია კონტრაქტების კონფიდენციალურობის მაღალი სტანდარტის დანევა. შესაბამისად, დაზარალებულ მხარეს ეძლევა უფლება რომ მოიპოვოს კონტრაქტორსა და დამკვეთს შორის დადებული ხელშეკრულება და შეამოწმოს რამდენად არიან მესამე პირები დაცული გარიგებით.⁴⁹

⁴² Van Boom, W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 8.

⁴³ Bussani M. & Palmer V., The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in Europe Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 149.

⁴⁴ Dam C. V., European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 83;

⁴⁵ კროპჰოლერი ი., გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი, სასწავლო კომენტარი, საიას იურიდიული განათლების ხელშეწყობის ფონდი GIZ-ის დავალებით, თბილისი, 2014, §826, 649-650, ველი 2-3.

⁴⁶ Dam, C. V., European tort law, 2nd edition, Oxford University Press, Oxford, 2013, 83 და Van Boom, W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure

Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 9.

⁴⁷ Bussani M. & Palmer V., The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in Europe Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 150.

⁴⁸ Van Boom, W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 9 - 10

⁴⁹ Bussani M. & Palmer V., The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in Europe Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 150.

გერმანელმა მოსამართლეებმა დაიწყეს ისეთი დავების განხილვა სახელშეკრულებო ჭრილში, რომლებიც სხვა სახელმწიფოებში ცალსახად დელიქტურ დავებს წარმოადგენენ. მაგალითად, აუდიტორული კომპანიის დასკვნით მესამე პირისათვის მიყენებულ ზიანს, რომელიც, როგორც აღინიშნა, წარმოადგენს პირველ პრეცედენტულ გადაწყვეტილებას წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან მიმართებით, გერმანელი მოსამართლეები განიხილავდნენ სახელშეკრულებო დავის ჭრილში.⁵⁰

აღსანიშნავია, რომ იმ შემთხვევაში, თუ მესამე პირის მიმართ ხელშეკრულებაში იმოქმედებს დამცავი დათქმები, წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურება შესაძლებელი იქნება მიუხედავად იმ ფაქტისა, განსაზღვრულია თუ არა აღნიშნული საკითხი გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის 823 I პარაგრაფში.⁵¹

3. ლიბერალური მიდგომა

ლიბერალური მიდგომის თვალსაჩინო მაგალითს წარმოადგენს ფრანგული სამოქალაქო კოდექსის მიდგომა. საფრანგეთის სამოქალაქო კანონმდებლობა მიღებულია რევოლუციური და თანასწორობაზე დამყარებული ფილოსოფიური იდეების ეპოქაში, როდესაც კანონმდებლის მიზანი იყო სწორედ რომ დაზარალებულის, როგორც დაჩაგრული მხარის დაცვა.

ფრანგული დელიქტური გენერალური დათქმის მიხედვით ფაქტობრივად დაზარალებულს ყველა სახის ზიანი უნაზღაურდება, რათა კანონმა შეასრულოს მისი მიზანი და აღადგინოს მხარეთა შორის დარღვეული სამართლიანობის ბალანსი.⁵² ანგლო-ამერიკული, გერმანული და სხვა ზემოხსენებული სახელმწიფოებისგან გან-

სხვავებით, ფრანგი მოსამართლე წმინდა ეკონომიკური დანაკლისის ანაზღაურებას აკისრებს ზიანის მიმყენებელ პირს მაშინაც კი, თუ იგი გაუფრთხილებლობით მოქმედებდა. აღნიშნულმა მიდგომამ გამოიწვია საფრანგეთში სამართლოებისადმი დიდი რაოდენობით მიმართვა, თუმცა, მნიშვნელოვანი ფაქტორია, რომ მიუხედავად სასამართლოთა ასეთი დატვირთულობისა, მოსამართლეები მუდმივად მკაფიოდ ამოწმებენ ქმედებასა და დამდგარ დანაკლისს შორის მიზეზ-შედეგობრივ კავშირს, რაც წმინდა ეკონომიკური ზიანის დადგენისას საკმაოდ რთული პროცესია.⁵³

ლიბერალური მიდგომის სახელმწიფოებში, დელიქტების მიმართ მსუბუქი მიდგომა იწვევს ისეთი სახელშეკრულებო დარგების განვითარებას, როგორიცაა სადაზღვევო სამართალი, რადგან ფიზიკური და იურიდიული პირები ცდილობენ დაიცვან თავი მათი მხრიდან პოტენციურად გამონეული მესამე პირის წმინდა ეკონომიკური ზიანისაგან.⁵⁴

IV. ქართული დელიქტური სამართლის მიდგომა წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან მიმართებით

ქართული სამართლის მიდგომა წმინდა ეკონომიკური ზიანის მიმართ გამოირჩევა სხვა სახელმწიფოების მიდგომებისაგან, რადგან მისი ცალსახა გაერთიანება რომელიმე მიდგომის ჯგუფში შეუძლებელია. ქართული დელიქტური სამართალი ერთი შეხედვით მნიშვნელოვნად ემსგავსება ფრანგულს, რადგან ორივე შემთხვევაში საქმე გვაქვს დელიქტურ გენერალურ დათქმასთან, თუმცა ქართული დელიქტური გენერალური დათქმა საკმაოდ მნიშვნელოვნად არის მოქცეული ჩარჩოში და გარკვეულწილად შეუძლებელს ხდის წმინდა ეკონომიკური ზიან-

⁵⁰ Van Boom W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A., eds., Springer, Vienna/New York, 2004, 10.

⁵¹ Bussani M. & Palmer V., The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in Europe Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 151.

⁵² Van Boom W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective. Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 12.

⁵³ Banakas E. K., Public Authority Liability for Pure Economic Loss: A Comparative Study of English, German and French Law, Hellenic Review of International Law, 45, 1992, 57-58.

⁵⁴ Егорова М. А., Крылов В. Г., Романов А. К., Деликтные обязательства и деликтная ответственность в английском, немецком и французском праве: Учебное пособие, Юстицинформ, Москва, 2017, 352.

ნის ანაზღაურებას, თუ ეს პირის გაუფრთხილებელი ქმედებით იყო გამოწვეული.⁵⁵

გერმანელი კანონმდებელი დღემდე ცდილობს თავი აარიდოს დელიქტურ გენერალურ დათქმას და საკმაოდ კონსერვატიულად უდგება დელიქტების საკითხებს, როდესაც დაცულ სამართლებრივ სიკეთეებს პირდაპირ ჩამოთვლის 823-ე პარაგრაფში.⁵⁶ გერმანული კანონმდებლობა შეუძლებელს ხდის წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურებას, თუ საქმე არ გვაქვს აბსოლუტური სიკეთის ხელყოფასთან, როგორებიცაა სიცოცხლე, ჯანმრთელობა, საკუთრება და სხვა.⁵⁷ სწორედ ამიტომ გერმანელმა იურისტებმა დაიწყეს საკითხის სახელშეკრულებო დონეზე დარეგულირება, მაშინ როდესაც საფრანგეთში მოსამართლე დავის განხილვისას უპირატესობას დელიქტურ ნორმებს ანიჭებს, რადგან ასეთ დროს დაზარალებული მხარე, შესაბამისად სუსტი მხარე, მეტად დაცულია.

ქართული სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლის თანახმად, ერთი შეხედვით, საქმე გვაქვს დელიქტურ გენერალურ დათქმასთან⁵⁸ და შესაბამისად, წმინდა ეკონომიკური ზიანის ანაზღაურება შესაძლებელია, თუმცა, ფრანგული დელიქტური დათქმისაგან განსხვავებით ქართულ სამართალში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მართლწინააღმდეგობის ელემენტს, რაც მას მნიშვნელოვნად აახლოებს გერმანულ ანალოგთან როდესაც ზიანის მიმყენებელი პირის ქმედება უნდა ეწინააღმდეგებოდეს კანონს.⁵⁹

ქართული და უცხოური სამართალი წმინდა ეკონომიკური ზიანის დროს მნიშვნელოვან ყუ-

რადლებას ანიჭებენ მიზეზობრივი კავშირის დადგენას. მიზეზ-შედეგობრივი კავშირი უნდა იყოს პირდაპირი და არ უნდა ბადებდეს ბუნდოვანებას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პასუხისმგებლობა შესაძლოა დაეკისროს ზიანის მიმყენებელი პირის მშობელსაც კი, რომელმაც იგი გააჩინა.⁶⁰ სწორედ ამიტომაც აუცილებელი მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის უწყვეტი ჯაჭვის შეჩერება ნორმატიული დარეგულირების გზით.⁶¹ აღსანიშნავია, რომ ფრანგული ლიბერალური მიდგომა კი თანხმდება, რომ უწყვეტი ჯაჭვი გარკვეულ ეტაპზე უნდა შეჩერდეს.⁶²

V. შეჯამება

წმინდა ეკონომიკური ზიანი საკმაოდ მნიშვნელოვან, თუმცა, დღემდე საქართველოში შეუსწავლელ საკითხად რჩება. მაშინ, როდესაც ამერიკელი, ბრიტანელი, ფრანგი და გერმანელი იურისტები აღნიშნულ საკითხზე ჯერ კიდევ მე-20 საუკუნის შუა პერიოდში მსჯელობდნენ, საქართველოში წმინდა ეკონომიკური ზიანის აღრევა დღემდე ხდება სხვა სახის დანაკლისებთან.

აღნიშნული სტატიის მიზანი იყო, განგვეხილა სხვადასხვა მიდგომა მსოფლიოს მასშტაბით. ერთი შეხედვით, ქართული მიდგომა მნიშვნელოვნად უნდა ემსგავსებოდეს ფრანგულს, რადგან ორივე სამართლის შემთხვევაში სახეზე გვაქვს დელიქტური გენერალური დათქმა, თუმცა, მისი სიღრმისეული შესწავლისა და ანალიზის შედეგად ვხვდებით, რომ ქართულ რეალობაში წმინდა ეკონომიკურ ზიანთან მიმართებით მოქმედებს მკაცრი შეზღუდვები, მართლწინააღმდეგობის ელემენტის სახით.

და ბოლოს, დასკვნის სახით უნდა ითქვას, რომ მიუხედავად გენერალური დათქმის არსებობისა, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 992-ე მუხლში, ქართულ რეალობაში, სადაც

⁵⁵ Kwon Y., Pure Economic Loss: A Korean Perspective, Journal of Korean Law, vol. 10, no. 2, 2011, 223-224.

⁵⁶ Mousourakis G., Roman Law and the Origins of the Civil Law Tradition, Springer, Cham, 2015, 144.

⁵⁷ Bussani M. & Palmer V., The liability regimes of Europe – their façades and interiors, Pure Economic Loss in Europe Bussani M. & Palmer V. (eds.), Cambridge University Press, Cambridge, 2003, 148-149.

⁵⁸ რუსიაშვილი გ./ეგნატაშვილი დ., კაზუსები კანონისმიერ ვალდებულებით სამართალში, იურისტების სამყარო, თბილისი, 2016, 236.

⁵⁹ Van Boom W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 8.

⁶⁰ Kwon Y., Pure Economic Loss: A Korean Perspective, Journal of Korean Law, vol. 10, no. 2, 2011, 226.

⁶¹ რუსიაშვილი გ., სამოქალაქო კოდექსის ონლაინკომენტარი, Gccc.ge, 03/10/2017 მუხლი 412, ველი 5.

⁶² Van Boom W. H., Pure Economic Loss - a Comparative Perspective, Pure Economic Loss, van Boom W. H., Koziol H. & Witting C. A. (eds.), Springer, Vienna/New York, 2004, 16.

მართლწინააღმდეგობის ელემენტის შემოწმება აუცილებელია, იგი მნიშვნელოვნად ემსგავსება სწორედ რომ გერმანული სამოქალაქო კოდექსის 823-ე პარაგრაფის მეორე ნაწილს, შესაბა-

მისად, წმინდა ეკონომიკური დანაკლისის შემთხვევაში ზიანის მიმყენებელი პირისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრება ფაქტობრივად შეუძლებელი ხდება.⁶³

⁶³ რუსიაშვილი გ., კაზუსი, შედარებითი სამართლის ქართულ-გერმანული ჟურნალი, 1/2019, სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის გამომცემლობა, თბილისი, 2019, 87.

